

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

เดวิด ไลออน. คอมพิวเตอร์ ความหวังหรือหายนะ? แปลโดย ชงชัย เจ็ดอำไพ. กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์อักษรสาส์น ไครงการคอมพิวเตอร์และสารสนเทศ, 2531.

ภาษาอังกฤษ

American College Dictionary. pp.1243. C.L.Barnhart ed. New York:
Random House, 1962.

Ellul, Jacques. The Technological Society. Translate by John Wilkinson.
New York: Alfred A.Knopf, 1973.

Feibleman, James K. Technology and Reality. Hague: Martinus Nijhoff
Publishers, 1982.

Ferre, Frederick. Philosophy of Technology. New Jersey: Prentice Hall,
1988.

Heidegger, Martin. The Question Concerning Technology. Basic Writings.
New York: Harper & Row, 1977.

Johnson, Deborah G. Computer Ethics. New Jersey: Prentice-Hall, 1985.

Marcuse, Herbert. One Dimension Man. London: Abacus, 1972.

New Encyclopedia Britannica. Technology, Conception of. Macropedia
Vol 18. Fifteenth Edition. Chicago: Encyclopedia Britannica,
1982.

- Rapp, Friedrich. Analytical Philosophy of Technology. Translate by Stanley R. Carpenter and Theodor Langenbruch. Dordrecht: D. Reidel Publishing, 1981.
- _____. Technology and Natural Science - A Methodological Investigation. In Friedrich Rapp (ed.), Contributions to a Philosophy of Technology. pp.93-114. Dordrecht: D. Reidel, 1974.
- Russel, Bertrand. The Impact of Science on Society. London: Unwin Paperbacks, re-issued 1985.
- Schumacher, E.F. Small Is Beautiful. London: Abacus, reprinted 1974.
- Skolimowsky, H. The Structure of Thinking in Technology. In Friedrich Rapp (ed.), Contribution to a Philosophy of Technology. pp. 72-85. Dordrecht: D. Reidel, 1974.
- Tondl, Ladislav. On the Concepts of "Technology" and "Technological Sciences". In Friedrich Rapp (ed.), Contributions to a Philosophy of Technology. pp.1-19. Dordrecht: D. Reidel, 1974.
- Watkin, Bruce O., Roy Meador. Technology and Human Values. Michigan: Ann Arbor, 1977.
- Webster's Third New International Dictionary. pp.2348. Chicago: Encyclopedia Britannica, 1981.
- Weizenbaum, Joseph. Computer Power and Human Reason. Middlesex: Penguin Books Ltd, Reprinted 1985.

White, Lynn. "The Historical Roots of Our Ecologic Crisis".

In Carl Micham and Robert Mackey (ed.), Philosophy and
Technology: Readings in the Philosophic Problems of Technology.

New York: The Free Press, 1972.

ศูนย์วิทยพัชกร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

ในการพิจารณาว่า สิ่งใดหนึ่ง ๆ เป็นสิ่งคมเทคโนโลยีหรือไม่ เราอาจตัดสินได้จาก การที่สิ่งใดนั้น ได้มีการนำเทคโนโลยีประเภทเครื่องจักรและ เครื่องจักรอัตโนมัติ เข้ามา มีบทบาท ครอบงำในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของสมาชิกในสังคมนั้น ๆ แล้วหรือยัง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ใน "การผลิต" ซึ่งเป็นกิจกรรมทางสังคมของมนุษย์ที่สำคัญที่สุด

ลักษณะของสังคมเทคโนโลยีที่เห็นได้ชัด คือ ต้องมีการนำเครื่องจักรและ เครื่องจักร อัตโนมัติ เข้ามา มีบทบาททางการผลิตเป็นสิ่งสำคัญ ไม่ว่าจะ เป็นอุตสาหกรรมทางจักรกล หรือ อุตสาหกรรมการเกษตรก็ตาม ลักษณะของสังคมชนิดนี้อาจเรียกอีกอย่างว่าเป็น "สังคมอุตสาหกรรม"

ในสังคมเทคโนโลยี นอกจากจะมีการนำเทคโนโลยีไปใช้ในทางการผลิตหรือ เศรษฐกิจ แล้ว ยังมีการนำเทคโนโลยีไปใช้ในกิจกรรมทางสังคมอื่น ๆ ของมนุษย์อีก อย่างกว้างขวาง อาทิ การศึกษา การแพทย์ การกีฬา สันทนาการ เป็นต้น จากการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในกิจกรรม ต่าง ๆ ของมนุษย์นี้ ได้ทำให้แบบแผนการดำเนินชีวิตที่เคยเป็นอยู่ของมนุษย์ได้เปลี่ยนแปลง ไป อย่างสิ้นเชิง

อิทธิพลของสังคมเทคโนโลยีดังกล่าว ได้หลั่งไหลเข้าสู่สังคมไทย และเปลี่ยนแปลงแบบแผน ทางสังคม และวิถีชีวิตแบบไทยเดิม ให้มีลักษณะตามแบบของสังคมเทคโนโลยี ดังที่ได้เกิดขึ้นแล้ว กับประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก

สังคมไทย: สังคมเทคโนโลยี?

ถ้าเราถามว่า ลักษณะของสังคมไทยแท้ ๆ คืออะไร

บางคน อาจตอบว่า

คือ "เอกลักษณ์ไทย" อันได้แก่ การทำนาปลูกข้าว หาปลา การเป็นไพร่ที่ต้องสังกัด

มูลนาย การกินข้าวด้วยมือ ผู้หญิงนุ่งผ้าทึบ ผู้ชายใส่ผ้าขาวม้าหรือซาก๊วย การฟังเพลงลำตัด เพลงอีแซว เพลงไทยเดิม การศึกษาเล่าเรียนแจกวัด ฯลฯ

แต่สังคมไทยในปัจจุบัน ก็อาจจะไม่มีเอกลักษณ์ไทยให้เห็นอีกแล้ว

ระบอบเศรษฐกิจแบบเลี้ยงตัวเอง โดยการทำนาปลูกข้าวหาปลา เพื่อเป็นอาหาร การทอผ้าทอเสื่อ สาขาลอมตะกร้า เลื่อยไม้กระดาน เข้าป่าหาสัตว์ ซึ่งอาจจะมีการแลกเปลี่ยนผลผลิตกันบ้าง ก็เฉพาะในระหว่างบ้านใกล้เรือนเคียงกัน และเป็นส่วนน้อย ปัจจุบันสิ่งที่ใช้ในการอุปโภคหรือบริโภคเป็นการผลิตขึ้นมาให้เองภายในครัวเรือน ได้ถูกแทนที่ด้วยระบบเศรษฐกิจแบบตลาด ที่มีการผลิตสินค้าเพียงอย่างเดียว เพื่อขาย แล้วนำเงินไปแลกเปลี่ยนกับสินค้าอื่น แม้แต่แรงงานที่เคยเป็นการเอาแรงกัน ก็ยังกลายเป็นแรงงานรับจ้างที่ต้องซื้อขายเป็นตัวเงิน ด้วยเหตุนี้ การที่ผลผลิตในตลาดโลก มีราคาตกต่ำ หรือบู้ยเคมี ฆ่าฆ่าแมลง น้ำมัน มีราคาแพง จึงได้ส่งผลกระทบต่อชีวิตของชาวไทยทั้งในเมืองและชนบทโดยทั่วหน้ากัน

ทิศทางในการพัฒนาเศรษฐกิจของไทยในปัจจุบัน กำลังมุ่งไปสู่การเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ หรือ "นิคส์-NICS (Newly Industrializing Countries)" โดยมีการเร่งอัตราความเจริญทั้งในภาคอุตสาหกรรมทั่วไป และอุตสาหกรรมบริการเกษตรในระดับรวดเร็ว เริ่มตั้งแต่สมัยรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้วางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับแรก ในปี 2504 และแผนอื่น ๆ ต่อมาจนถึงปัจจุบัน แผนพัฒนาฉบับนี้ก็ได้เปลี่ยนแปลงให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีเศรษฐกิจแบบตลาดอย่างแท้จริง รัฐบาลได้วางรากฐานของระบบสาธารณูปโภค โดยการตัดถนน วางท่อน้ำประปา เดินสายไฟฟ้า เข้าไปยังภูมิภาคต่าง ๆ เพื่อรองรับการพัฒนาทางอุตสาหกรรมที่จะตามเข้าไปภายหลัง

สามสิบปีหลังจากแผนพัฒนาฉบับแรก ได้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางการผลิตของประเทศอย่างใหญ่หลวง ปัจจุบันประเทศไทยมีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจที่สูงเทียบเท่ากับประเทศนิคส์ ที่อยู่ใกล้เคียงกับเรา 4 ประเทศ คือ ไต้หวัน สิงคโปร์ ฮองกง และเกาหลีใต้ และเป็นที่ยึดหวังกันว่า ประเทศไทยจะเป็นประเทศที่ห้าที่กำลังจะเป็นนิคส์ ดร. จิระ หงส์ลดาธรรม ผู้อำนวยการสถาบันเทววิทยากรมมุขีย์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้แสดง

ตัวเลขของอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจของไทยในบทความเรื่อง "การเป็นเคิลส์กับการพัฒนา
ทรัพยากรมนุษย์" ดังนี้

อัตราเพิ่มของ GDP ดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ประเทศไทยมีอัตราเพิ่มที่เทียบเคียงกับ
4 ประเทศได้ และเป็นชาติของประเทศไทยที่มีการคาดว่าปี 2531 เราจะมีอัตราเพิ่ม
ของ GDP สูงถึงร้อยละ 11 และถ้าเรามีอัตราเพิ่มของ GDP ในระดับนี้ติดต่อกัน 5 ปี
เราจะก้าวเข้าสู่ความเป็นเคิลส์ได้แน่นอน'

สังคมเทคโนโลยีได้นำเอาระบอบการเมืองแบบใหม่เข้ามาในเมืองไทยด้วย จากอดีต
ที่มีการปกครองในแบบเจ้าขุนมูลนาย ซึ่งชีวิตของไพร่เป็นเพียงกรรมสิทธิ์อย่างหนึ่งของนาย ไม่มี
สิทธิ์ที่จะกำหนดชื่อแปรของบ้านเมือง หรือแม้แต่ชะตาชีวิตของตนเอง ในขณะที่เจ้านายมีบรรดาคักดี
ติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด ได้สร้างความรู้สึกไม่พึงพอใจให้กับชนชั้นกลางที่เกิดขึ้นใหม่ หลังจาก
ที่ไทยได้เปิดประเทศในสมัยรัชกาลที่ 4 ชนชั้นกลางกลุ่มนี้เข้าโดยไกลเทคโนโลยีทางเศรษฐศาสตร์คือ
ดร.ปริดี พนมยงค์ และนักเทคนิคทางทหารคือ จอมพล. ปิบูลสงคราม ร่วมมือกันรวบรวม
กลุ่มข้าราชการพลเรือนและทหารจัดตั้งเป็น "คณะราษฎร" ได้ทำการยึดอำนาจแผ่นดิน และนำ
การปกครองแบบใหม่ที่ทำให้ราษฎรได้มีโอกาสเข้ามามีสิทธิ์มีเสียงในการปกครองแผ่นดิน ด้วยการ
เปลี่ยนมาสู่การปกครองระบอบประชาธิปไตย เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2475 แต่ในที่สุดอำนาจ
การปกครองที่แท้จริงก็ตกอยู่ในมือของนักเทคนิคทางทหารมาตลอด เนื่องจากมีเทคโนโลยีทาง
อาวุธในการครอบครอง แต่มาในระยะหลัง ด้วยความจำเป็นต้องพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเร่งด่วน
อีกทั้งในสังคมสมัยใหม่ไม่สามารถหาประโยชน์ให้ประเทศชาติด้วยการขยายอาณาเขตอีกต่อไป
ในขณะเดียวกัน ก็มีการคุกคามจากต่างชาติมีน้อยลง ทำให้นักเทคนิคทางเศรษฐศาสตร์ได้เริ่ม

'จิริะ หงส์ลดารมภ์, "การเป็นเคิลส์กับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์," วารสาร
ธรรมศาสตร์ ปีที่ 16 ฉบับที่ 2 (มีนาคม 2532): 117.

ก้าวเข้ามามีบทบาทต่อการวางแผนพัฒนาประเทศอีกครั้ง เมื่อ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ได้เข้าไปรับตำแหน่งผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย และมีนักเทคโนโลยีทางเศรษฐศาสตร์คนอื่น ๆ เข้าไปมีบทบาทในคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในเวลาต่อมา

หลังปี 2520 อาจกล่าวได้ว่า นักเทคโนโลยีทางเศรษฐศาสตร์ได้มีบทบาทในการวางแผนพัฒนาประเทศอย่างเต็มที่ เมื่อมีการจัดตั้งคณะที่ปรึกษาเศรษฐกิจรัฐมนตรีชั้น ในสมัยรัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ได้เปิดโอกาสให้นักเทคโนโลยีทางเศรษฐศาสตร์คนสำคัญ อาทิ ดร.ไพจิตร เอื้อทวีกุล ดร.วีรพงษ์ รามางกูร ฯลฯ สามารถมีบทบาทในกำหนดนโยบายของประเทศอย่างเต็มที่ ทำให้การบริหารประเทศได้เป็นไปตามหลักวิชาการทางเศรษฐศาสตร์อย่างแท้จริง อย่างไรก็ตาม นโยบายพัฒนาเทคโนโลยีของไทย มาได้รับการผลักดันอย่างเต็มที่มากขึ้นไปอีก เมื่อถึงรัฐบาลชุดพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ที่มีนักธุรกิจอุตสาหกรรมจำนวนมากเข้าไปเป็นรัฐมนตรี ผู้มีบทบาทสำคัญในคณะรัฐบาล อาทิ กร ทังพะรังสี เป็นเทคโนโลยีแครตเต็มตัว เขาจบวิศวกรรมศาสตร์ จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำหรับคณะที่ปรึกษาอันมี ไกรศักดิ์ ชุณหะวัณ บุตรชายของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นผู้นำ ก็เป็นนักเศรษฐศาสตร์ โครงการสำคัญที่สุดของคณะรัฐบาลชุดนี้ คือ

"...โครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกจะใช้เงินลงทุนทั้งสิ้น 104,650 ล้านบาท คิดเป็นการลงทุนด้านโครงสร้างบริการพื้นฐานประมาณ 35,๑๑๑ ล้านบาท หรือ 34 % ของเงินลงทุนทั้งหมด การลงทุนด้านอุตสาหกรรม ประมาณ 69,15๑ ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 66"^๕ ทั้งนี้ตัวเลขดังกล่าวยังไม่รวมค่าที่ดิน

ในสังคมที่มุ่งพัฒนาเศรษฐกิจและเทคโนโลยีเช่นนี้ อัตราความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจจะมีคุณค่าเหนือกว่าชีวิตของมนุษย์ด้วยซ้ำไป บุคคลในคณะรัฐบาลชุดหนึ่งเมื่อสองสามปีก่อน ได้มีนโยบายห้ามการรณรงค์เรื่องโรคเอดส์ในประเทศไทย เพราะกลัวคนต่างชาติจะตกใจและไม่กล้าเข้ามาเที่ยวในประเทศไทย อันจะทำให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้รับความเสียหาย

^๕"การพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งภาคตะวันออก: มิติใหม่ของการพัฒนาอุตสาหกรรมไทย."

ด้วยเหตุที่ขาดการแรงค้ำตั้งแต่แรกเริ่ม ทำให้ปัจจุบันประเทศไทยมีตัวเลขของผู้ที่ติดเชื้อโรคเอดส์นับแสนคน สำหรับผู้ที่ติดเชื้อโรคเอดส์ที่ตกสำรวจ ไม่ทราบว่าจะมีอีกกี่แสนคน

ความจำเป็นในการให้ความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในอนาคต จะทำให้นักเทคโนโลยีและ เทคโนโลยีแครตเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารประเทศมากขึ้นเรื่อย ๆ อย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ มีคนจำนวนไม่น้อยที่เห็นว่า ถ้าต้องการให้ประเทศไทยเจริญกว่านี้ จะต้องให้เทคโนโลยีเป็นนายกรัฐมนตรีอย่างเต็มตัว เพื่อให้สามารถบริหารประเทศด้วยหลักเทคโนโลยีได้อย่างแท้จริง นิตยสารรายเดือน "ผู้จัดการ" ฉบับหนึ่งเมื่อไม่กี่ปีที่ผ่านมา ได้เรียกร้องให้เทคโนโลยีที่เชื่อกันว่า มีความสามารถในการบริหารมากที่สุดคนหนึ่งของประเทศไทย คือ "เกษม จาติกวณิชย์" เข้ามาเป็นนายกรัฐมนตรี

แต่การที่จะบริหารประเทศให้เป็นไปในแนวทางอุตสาหกรรมเช่นนี้ จำเป็นต้องมีการฝึกอบรมนักเทคโนโลยีจำนวนมากเข้ามาดำเนินงาน กระบวนการฝึกอบรมสมาชิกของสังคมนี้คือ "การศึกษา" แผนการศึกษาในระดับอาชีวและอุดมศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน ได้ทุ่มเทให้การผลิตเทคโนโลยีและนักเทคโนโลยีสาขาอื่น ๆ ที่จำเป็น เพื่อสนองให้กับการต้องการอย่างสูงในตลาดแรงงาน นโยบายของการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย จึงทุ่มเทงบประมาณจำนวนมากไปในทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อผลิตนักวิทยาศาสตร์ วิศวกร นักคอมพิวเตอร์ ฯลฯ ให้เพียงพออย่างเร่งด่วน จึงมีความจำเป็นสำหรับประเทศไทย ดร.จิระ หงส์ลลารมภ์ ได้เสนอให้มีการปรับปรุงแนวทางการศึกษาด้านนี้ในบทความเดียวกันว่า

...การที่เราผลิตวิศวกร 4-5 คน (ต่อผู้จบปริญญาตรี 100 คน) ในขณะที่มีเคสสี่เสื่อผลิตตั้งแต่ 25-53 คนนั้น จึงแสดงถึงอย่างเด่นชัดในภาพรวม จะเห็นการขาดแคลนวิศวกรของประเทศไทยอย่างหนักในปัจจุบัน ดังนั้นการปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานในอนาคตเป็นสิ่งสำคัญ เราจำเป็นจะต้องเร่งผลิตบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์ วิศวกร และช่างฝีมือต่าง ๆ โดยเร็ว เพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของโครงสร้างการลงทุน และการผลิตของประเทศ การพยายามถ่ายทอดเทคโนโลยีจาก

ต่างประเทศ ก็เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในโลกของการแข่งขันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว
เช่นนี้ (ดร. จิระ หงส์สตารมภ์ ๒๖๓๒: ๑๒๕)

ตลาดแรงงานทางเทคนิคที่เปิดกว้างเช่นนี้ ทำให้มีมุมมองของสังคมส่วนใหญ่ แย่งชิง
กันเข้าไปเรียนในสาขาเทคโนโลยี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในสาขาคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยี
สารสนเทศ (information technology) เนื่องจากจะได้รับผลตอบแทนในการทำงาน และ
โอกาสในสังคมที่สูงกว่า ในขณะที่การศึกษาในสาขามนุษย์ศาสตร์และสังคมศาสตร์ อาทิ ปรัชญา
วรรณคดี ภาษาศาสตร์ ศิลปะ รัฐศาสตร์ นิติศาสตร์ ฯลฯ ซึ่งเป็นการศึกษาเพื่อคุณค่าของความรู้
หรือการศึกษาริสุทธ์ ที่ไม่มีประโยชน์ต่อการผลิตในสังคมโดยตรง ได้ถูกลดความสำคัญลง
เพราะต้องทุ่มเทงบประมาณทางการศึกษาไปในทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีก่อน และนักศึกษา
ที่มุ่งมาเรียนทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ก็มักจะเป็นผู้ที่ถูกคัดออกจากการแข่งขันในสาขา
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาก่อนแล้ว

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การศึกษาในสาขาปรัชญาจะไม่มีประโยชน์ต่อสังคมสมัยใหม่
อีกต่อไป เนื่องจากเป็นวิชาที่ยาก อาจจะมีมากกว่า ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีด้วยซ้ำ และ
ต้องใช้ทรัพยากรจำนวนมากในการผลิตนักศึกษาแต่ละคน โดยไม่ได้เอื้ออำนวยต่อการผลิตในสังคม
แต่อย่างใด นอกจากนี้ นักศึกษาเหล่านี้ถูกฝึกให้มองภาพรวมทางสังคม ซึ่งอาจจะสงสัยหรือไป
ขัดขวางต่อการพัฒนาประเทศไปทางอุตสาหกรรม อาจจะช่วยเหตุผลดังกล่าวมาก็เป็นได้
จึงเป็นเหตุให้ผู้บริหารประเทศ ดังเช่น นายกรัฐมนตรี มาร์กาเร็ต แธตเชอร์ ของอังกฤษ

สั่งปิดแผนการศึกษาปรัชญา ในมหาวิทยาลัยของอังกฤษด้วยกันทั้งสิ้น 6 แห่ง*

อาจเป็นไปได้ว่า การศึกษาของมหาวิทาลัยในแคว้นจะ เป็นการศึกษาในทางเทคนิค และเกี่ยวข้องกับวิชาชีพเท่านั้น

นอกจากนี้ การศึกษาของไทยได้เปลี่ยนแล้ว รูปแบบการใช้ชีวิตก็เปลี่ยนไปด้วย ปัจจุบัน ร้านอาหารฟาสต์ฟู้ด ที่ขายอาหารประเภทโคเฟอีน แอมเบอร์เกอร์ พิซซ่า ไส้ครีม กาแฟ ฯลฯ ซึ่งให้ภาพพจน์ของความทันสมัย และสะดวกรวดเร็ว ได้เข้ามาแทนที่ร้านขายข้าวแกง หรือร้าน ก๋วยเตี๋ยว เรียบร้อยแล้ว และไม่ว่าเราจะหาอาหารไทยแท้ ๆ ทานได้ยากขึ้น เดียวนี้แทบจะหา ข้าวต้มมัด ตะโก้ ขนมถ้วย ขนมครกแดง ขนมปลากริมไข่เต่า ทานกันไม่ได้ อาจกล่าวได้ว่า พฤติกรรมในด้านการศึกษา และการปรุงอาหารของสังคมไทยสมัยใหม่ ได้แตกต่างจาก สังคมไทยในอดีตมาก ปัจจุบันอาหารส่วนใหญ่ของเราจะเป็นอาหารสำเร็จรูปหรือไม่ก็ปรุงมา เรียบร้อยแล้ว นับตั้งแต่ เครื่องแกงสำเร็จรูป กะทิสำเร็จรูป ซากาแฟสำเร็จรูป หรืออาหารถุ่ งที่ปรุงแล้ว เป็นต้น ในขณะที่อาหารบางชนิดเป็นเคการประดิษฐ์เพื่อเลียนแบบธรรมชาติ เช่น ปลาสวรรค์โทโร เลียนแบบปลาหมึก กล้าวโดยสรุป อาหารสมัยใหม่ให้ความสำคัญกับความสะดวก รวดเร็วมกกว่ารสชาติ และอาหารประดิษฐ์จะเข้ามาแทนที่อาหารธรรมชาติในเวลาต่อไป

ในขณะเดียวกัน รูปแบบทางการบันเทิงก็เปลี่ยนไปด้วย การแสวงหาความสำราญ ในแบบอดีต ด้วยการรำวง ตูละครชาตรี ตูลีเกะ ฟังเพลงพื้นบ้านพวกลำตัด แห่ อีแซว หนังตะลุง หนังใหญ่ ได้ถูกแทนที่ด้วยสื่อสมัยใหม่ คือ วิทยุ คาสเซต ทีวี วีดีโอ เพลงร็อค (ซึ่งให้ความรู้สึก แบบจังหวะการทำงานของเครื่องจักร) เพลงแจ๊ส (ซึ่ง Ellul เห็นว่า เป็นเพลงที่แสดงถึงความ

*อย่างไรก็ดี ข้าพเจ้าเชื่อว่า ผลกระทบจากการปิดแผนทางเทคโนโลยีสมัยใหม่ ได้มี อิทธิพลต่อเนื้อหาที่เปลี่ยนแปลงไปวิชาปรัชญาด้วยเช่นกัน เนื่องจากหลังการปฏิวัติอุตสาหกรรมได้มี สำนักทางปรัชญาเกิดขึ้นใหม่ ๆ เป็นจำนวนมากมาย อาทิ utilitarianism, existencialism, positivism, analytic philosophy, phenomenology ฯลฯ ซึ่งน่าจะมีการศึกษาใน เรื่องนี้ต่อไป

ต้องการระบายความรู้สึกกดดันภายในจิตใจของนิโกล อันเป็นที่นิยมกันทั่วโลกในขณะนี้) เสียงดนตรีจากเครื่องอิเล็กทรอนิกส์ การเดินดิสโก้ (อันเป็นความสุขจากการเคลื่อนไหวร่างกายให้สอดคล้องกับจังหวะกระแทกกระทั้นของเครื่องจักร) และเมื่อถนน น้ำทะเล ไฟฟ้า ได้ตัดไปถึงชนบทที่ห่างไกลแห่งหนึ่งตามลัด แบบแผนทางชีวิตที่อยู่เดิมก็เปลี่ยนไปด้วย หนังสือพิมพ์ "ไทยรัฐ" ฉบับวันที่ 19 มีนาคม 2533 ได้รายงานถึง การเดินดิสโก้ที่ไปหัวเมืองห่างไกล ในรูปของเรคที่เอาเข้ามาล้อมเป็นรั้วเหมือนเวทีวาง กำลังสร้างความวิตกกังวลให้กับผู้หน้าที่เกี่ยวข้องว่า จะทำให้ศีลธรรมอันดีงามของไทยต้องเสื่อมทรามไป

ในด้านสาธารณสุข ปัจจุบันประเทศไทยได้มีการนำเทคโนโลยีทางการแพทย์เข้ามาใช้ในการรักษาพยาบาลคนไข้มากขึ้น และเริ่มมีการใช้เครื่องจักรเข้ามาวินิจฉัยโรคนานาชนิด นับตั้งแต่ เครื่องเอ็กซเรย์ เครื่องตรวจหัวใจ เครื่องตรวจสุขภาพ ฯลฯ ทำให้ต่อไปบทบาทของแพทย์ในการวินิจฉัยโรคจะน้อยลง ถ้าเทคโนโลยีทางการแพทย์ก้าวหน้ามากกว่านี้ การรักษาโรคอาจไม่ต้องอาศัยมนุษย์เลยก็ได้ เครื่องจักรจะก้าวเข้ามาตัดสินใจว่า มนุษย์คนนั้นสมควรจะมีชีวิตต่อไปหรือไม่ Joseph Weizenbaum เคยตกใจมาก ที่มีคนตั้งใจจะเอาโปรแกรมทางจิตเวชที่เขาประดิษฐ์ขึ้นมาทดลองใช้เล่น ๆ ไปใช้ในการรักษาคนไข้ที่มีอาการทางจิตใจจริง ๆ อะไรจะเกิดขึ้น ถ้าต่อไปในวันข้างหน้า ชะตากรรมของมนุษย์ต้องอยู่ภายใต้การลิขิตของเครื่องจักร และโอกาสที่จะเป็นอย่างนั้นในเมืองไทยไม่ใช่เรื่องยากเย็น เนื่องจากเป็นที่ภายในวงการว่า ผู้เชี่ยวชาญด้านคอมพิวเตอร์ในเมืองไทยหลายคน เป็นนายแพทย์ที่ศึกษาค้นคว้าคอมพิวเตอร์ด้วยตนเอง จนสามารถประดิษฐ์โปรแกรมบางประเภทออกมาจนเป็นที่นิยมใช้กันทั่วไป

แต่การใช้ชีวิตกับเครื่องจักร บางครั้งต้องคอยให้บริการกับเครื่องจักร เป็นเวลานานยาวนานหลาย ๆ ปี หรือการใช้ชีวิตในสังคมคอนกรีตสมัยใหม่ ที่มีการดิ้นรนเพื่อปัจจัยสี่อย่างมาดั่งที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เป็นสิ่งที่ฝืนความรู้สึกและขัดแย้งกับธรรมชาติของมนุษย์ ซึ่งไม่ใช่สิ่งที่มนุษย์ทุกคนจะสามารถทนทานได้ หรือสามารถแสวงหาทางออกอันสมควรให้กับตนเองได้ในทุกกรณี สำหรับผู้ชนหรือคนที่ได้เปรียบในสังคมคงไม่มีปัญหา แต่สำหรับผู้แฉ่ หรือผู้หมดโอกาสในสังคม จำเป็นต้องแสวงหาทางออกให้กับตนเอง ด้วยวิถีทางที่แตกต่างกัน จำนวนไม่น้อยจำเป็นต้องใช้

ชีวิตในสังคมสมัยใหม่ด้วยการใช้ยาเสพติด เช่น เฮโรอีน ผลผลิตจากเทคโนโลยีทางเคมีขั้นสุดยอด เพื่อหนีจากความไม่เป็นจริงในชีวิตอันโหดร้าย เพียงชั่วครั้งชั่วคราว แล้วกลับมาเผชิญสภาพที่เป็นจริงอีกครั้งด้วยความโหดร้ายยิ่งกว่า

แต่คนจำนวนไม่น้อยที่สามารถแสวงหาทางออกในแบบที่ดูดีกว่า ด้วยการฟังศาสนา เหมือนอย่างที่เคยสมัยก่อนชอบทำกัน อย่างไรก็ตาม ศาสนาสมัยใหม่ได้มีการปรับตัว เพื่อให้มีความน่าศรัทธา ด้วยการปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยให้มีรูปแบบที่ดูเคร่ง หรือการสร้างประสิทธิภาพทางจิตใจด้วยการทำสมาธิ โดยการจัดสถานที่ให้มีความสงบ และทำให้จิตใจเยือกเย็น เพื่อให้คนที่เข้ามาอยู่ในบรรยากาศนั้นรู้สึกเหมือนแก้วน้ำ เป็นแก้วที่ผ่อนคลายทางจิตใจ สถานที่แบบนี้ มีรว. ดิถุภที ปราโมช เคยขนานนามว่า "รีสอร์ทศาสนา" มีการให้เข้าพัก เพื่อค้างแรม ปฏิบัติธรรม เหมือนกับการเช่าเตนท์ในเวลาที่ยาวป่า แต่เป็นการพักผ่อนที่ต่างกัน อย่างแรกเป็นการพักผ่อนทางจิตใจ อย่างหลังเป็นพักผ่อนทางอารมณ์ อย่างไรก็ตาม การผ่อนคลายทั้งสองแบบนี้ ได้รับความนิยมอย่างมากสำหรับในสังคมสมัยใหม่ เพื่อเป็นทางออกในการระบายความเครียดจากการใช้ชีวิตในกับสภาพสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การพักผ่อนด้วยวิธีดังกล่าว จะทำให้สามารถกลับมาทำงานตามหน้าที่ประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพอีกครั้งหนึ่ง

การวิเคราะห์สังคมไทยด้วยมโนภาพทางเทคโนโลยีดังที่ได้กล่าวมา เป็นการทดลองนำเสนอโดยสังเขป ความสำเร็จที่อาจมีในการนี้ อาจจะทำให้มีการวิเคราะห์สังคมไทยด้วยมโนภาพของเทคโนโลยีอย่างลึกซึ้งต่อไปในอนาคต

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียน

นายองอาจ อธิฐมอญ เกิดวันที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2502 ที่อำเภอเมือง จังหวัด
เพชรบุรี สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีในศาสตรบัณฑิต ภาควิชาการโฆษณา คณะนิเทศศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2527 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรอักษรศาสตรมหาบัณฑิต
ภาควิชาปรัชญา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อ พ.ศ. 2528 ปัจจุบันเป็นบรรณาธิการหนังสือพิมพ์
ฉบับหนึ่ง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย